

Kako ne utopiti mladost u alkoholu?

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“
Virovitičko-podravske županije

Siniša Brlas

PROFESOR PSIHOLOGIJE

Zavod za javno zdravstvo "Sveti Rok" Virovitičko-podravske županije
Služba za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti
Odjel za prevenciju ovisnosti i mentalno zdravlje

Prevenција (ovisnosti) je zajednički naziv za **skup mjera i postupaka** kojima je cilj **spriječiti nastanak ovisnosti** i/ili razvoj rizičnog i/ili ovisničkog ponašanja koje može dovesti do ovisnosti.

rizični činitelji negativni ishodi (rizična i ovisnička ponašanja)

zaštitni činitelji → → → pozitivni ishodi (pozitivna i (samo)zaštitna ponašanja)

Metodološki koraci u prevenciji i suzbijanju ovisnosti:

1. **Istraživanje** pojavnosti (osmišljavanje i provedba istraživanja)
 - Izrada nacrtu istraživanja i instrumentarija, provedba istraživanja, analiza podataka.
 - Analiza stanja i potreba na temelju dobivenih pokazatelja.
2. **Planiranje** i programiranje preventivnih aktivnosti
 - Analiza snaga i slabosti (SWOT analiza, fokus grupe).
 - Postavljanje ostvarivih ciljeva.
 - Određivanje ciljane skupine.
 - Definiranje aktivnosti za ciljanu skupinu.
3. **Provedba** preventivnih aktivnosti/programa/projekata (**univerzalna** i **selektivna** prevencija)
 - Psihoedukacija, specifična edukacija, promocija zdravlja.
4. **Tretman** (savjetodavni rad s ovisnicima/eksperimentatorima, **indicirana** prevencija)
5. **Evaluacija** i reprogramiranje
 - Vrednovanje i samovrednovanje provedenih aktivnosti/tretmana.
 - Analiza provedenih aktivnosti i priprema za izmijenjene ili nove aktivnosti.

Istraživanje pojavnosti – pretpostavka
učinkovite prevencije

ISTRAŽIVANJE O PUŠENJU, ALKOHOLU, KOCKANJU, DROGAMA I SLOBODNOM VREMENU MEĐU UČENICIMA I STUDENTIMA U VIROVITIČKO-PODRAVSKOJ ŽUPANIJI

- **27 pitanja**
- provedba od 2004./05. do 2013./14. (**15 381 učenik** 6. razreda OŠ i 2. razreda SŠ)
- provedba 2014./15. (**171 student** Visoke škole)

+

O piju alkoholu mladih (učenici osnovnih i srednjih škola)

11. Popiješ li koji puta i Ti alkoholno piće?				
		Škola		Ukupno:
		OŠ	SŠ	
a) Da, često	N	285	1.575	1.860
	%	3,52	21,76	12,13
b) Ponekad	N	4.217	4.835	9.052
	%	52,07	66,79	59,02
c) Ne, nikada	N	3.597	829	4.426
	%	44,41	11,45	28,86
Ukupno:	N	8.099	7.239	15.338
	%	100,00	100,00	100,00

12. Dolaze li Tvoji prijatelji ili prijateljice i u školu pod utjecajem alkohola?				
		Škola		Ukupno:
		OŠ	SŠ	
a) Da	N	562	2.073	2.635
	%	6,95	28,66	17,20
b) Ne	N	4.876	2.744	7.620
	%	60,27	37,93	49,73
c) Ne znam	N	2.338	1.753	4.091
	%	28,90	24,23	26,70
d) Znam, ali ne želim odgovoriti	N	314	664	978
	%	3,88	9,18	6,38
Ukupno:	N	8.090	7.234	15.324
	%	100,00	100,00	100,00

14. Imaš li Ti dovoljno informacija o mogućim posljedicama pušenja duhanskih proizvoda, pijenja alkoholnih pića i uzimanja sredstava ovisnosti?				
		Škola		Ukupno:
		OŠ	SŠ	
a) Imam	N	5.793	6.444	12.237
	%	72,06	89,17	80,16
b) Nemam	N	2.246	783	3.029
	%	27,94	10,83	19,84
Ukupno:	N	8.039	7.227	15.266
	%	100,00	100,00	100,00

Primjena rezultata istraživanja u praksi –
zajednica koja promiče zdravlje

Preventivni program
“Kako ne utopiti mladost u alkoholu”

O programu

- Natječaj Ministarstva zdravstva
- Trogodišnje trajanje (2021.-2023.)
- Provoditelj: Zavod za javno zdravstvo "Sveti Rok" Virovitičko-podravske županije
- Partneri: UKLA Virovitica i UKLA Slatina
- Suradnici: Policijska uprava, odgojno-obrazovne ustanove, stručnjaci pojedinci, lektor, vanjski evaluator

Ciljevi programa

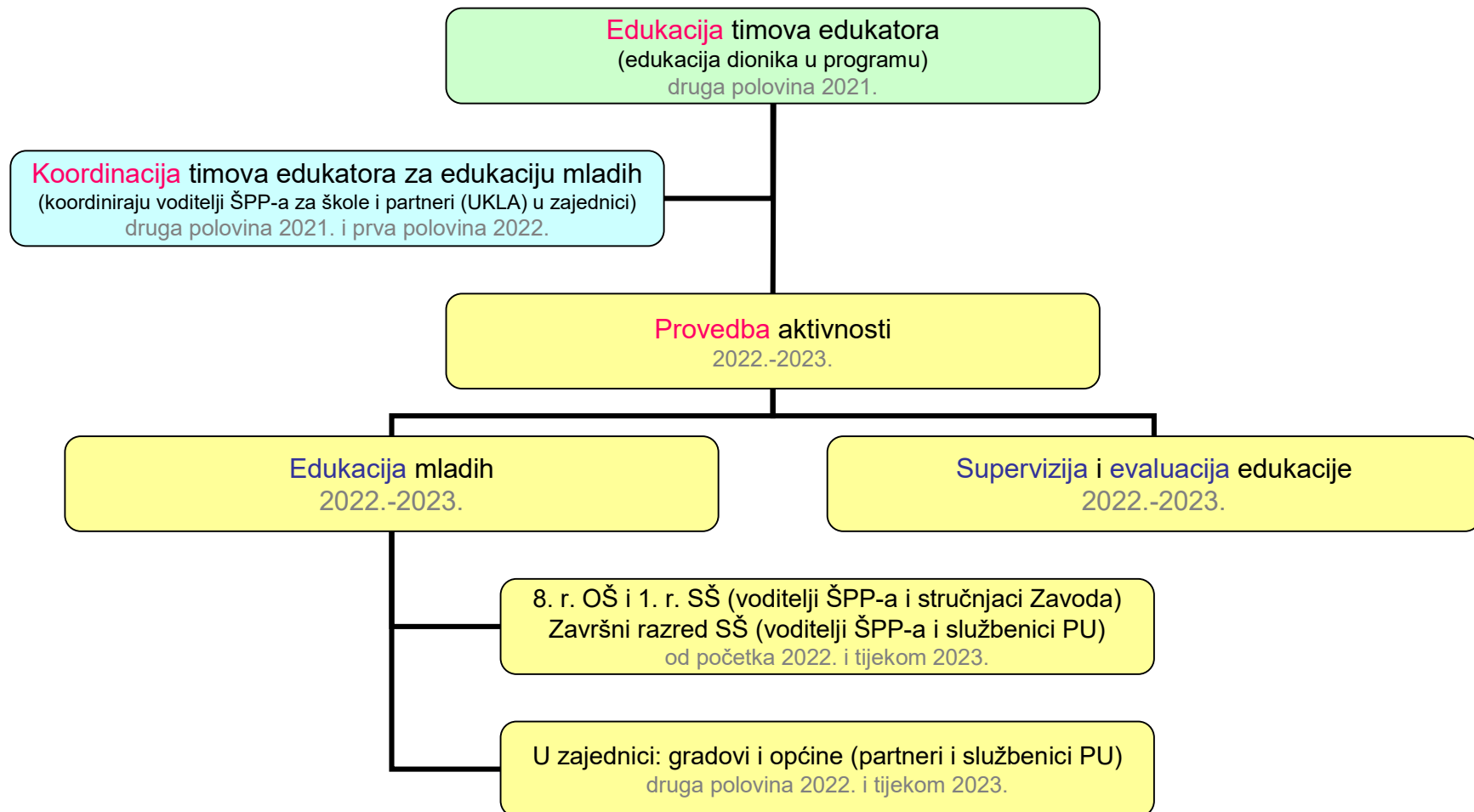
Globalni cilj:

Osnaženi **samozaštitni kapaciteti učenika** u odgojno-obrazovnim ustanovama i **ostalih mladih** u Virovitičko-podravskoj županiji u **prevenciji ovisnosti** i afirmaciji zdravlja

Specifični ciljevi:

1. Mladi specifično **educirani o štetnom djelovanju alkohola** na zdravlje i ponašanje te o povezanosti pijenja alkohola i razvoja ovisnosti
2. Mladi **osnaženi i motivirani u samozaštitnim ponašanjima** osvješćivanjem rizika od pijenja alkoholnih pića i podrškom u samokontroli usmjerenoj izbjegavanju rizika
3. Mladi **motivirani volontirati i afirmirati zdrave životne stilove** kvalitetnijim pristupom organizaciji **slobodnog vremena** odabirom socijalno prihvatljivih i njihovoj dobi primjerenih sadržaja u slobodno vrijeme
4. Osnažena **međusektorska suradnja** u prevenciji i suzbijanju ovisnosti između zdravstvenih i odgojno-obrazovnih ustanova, policije te organizacija civilnog društva u Virovitičko-podravskoj županiji
5. Mobilizirani **lokalni resursi** kako bi se povećala svijest o važnosti očuvanja zdravlja

Tijek aktivnosti u programu 2021.-2023.

Približavanje ciljevima: publikacije za mlade, plakat za škole, motivacijski pokloni za učenike

1. i 2. cilj

3., 4. i 5. cilj

Motivacijski poklon za sudionike edukacije (privjesak)

Mjerenje učinkovitosti (evaluacija) –
jesmo li ostvarili ciljeve

Kreirali smo instrumente za praćenje procesa i ishoda

ISPUNJAVAJU UČENICI

PREDTEST INFORMIRANOSTI O ŠTETNOSTI PIJENJA ALKOHOLA
i okviru programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“

Provođači:
Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Opisni:
Molimo Te da odgovori na slijedeća pitanja kako bismo na temelju odgovora dobili što bolji uvid u to koliko si informiran o štetnosti pijenja alkohola. Test je anonimn. Nema točnih ni netočnih odgovora, nema ocjena, zadatak nas samo Tvoje mišljenje.

1. Upiši znak „x“ ispod odgovarajućeg procjena (odgovori) za svako pitanje:

	znano	više malo	dobro je	znano
Jesu li ti učenici da su dobili u školi dobili neke informacije o štetnosti pijenja alkohola?				
Pomenu li Ti na bilo koji način informacije koje imaš o štetnosti pijenja alkohola pri donošenju odluka u životu?				
Obavijesti li Te informacije o pijenju alkohola da prisiljavaju biti (kao pijan) ili da nastoje ne biti (kao ne pijan)?				
Smatraš li da bi edukacija o štetnosti pijenja alkohola i prednostima napuštanja nedostajala?				

2. Koje Ti informacije i znanja o štetnosti pijenja alkohola i prednostima napuštanja nedostaju (upiši)?

Molimo na završetku!

ISPUNJAVAJU UČENICI

EVALUACIJA EDUKACIJE UČENIKA
(EDUKACIJA PROVOĐE EDUKIRANI EDUKATORI, EVALUIRAJU UČENICI)
i okviru programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“

Provođači evaluacije:
Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Opisni:
Molimo Te da odgovori na slijedeća pitanja kako bismo na temelju odgovora dobili što bolji uvid u provedbeni edukaciju. Aziklet je anonimn. Zadatak nas samo Tvoje osobno mišljenje.

1. Molimo Te da na skali od 1 do 5 ocijenaš kao u školi ocijeniš dole navedeno (upiši znak „x“ ispod odgovarajuće ocjene za svaku ocijenjenu kategoriju):

	1	2	3	4	5
Organizacija edukacije u školi					
Količina dobivenih informacija u edukaciji					
Tematski materijal predavača					
Kompetencije nastavnika u edukaciji za nastave					

2. Ako imaš prijedlog ili primjedbu, ovdje molimo upisati:

Molimo na završetku!

ISPUNJAVAJU UČENICI

POSTTEST INFORMIRANOSTI O ŠTETNOSTI PIJENJA ALKOHOLA
i PONAŠANJU
u okviru programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“

Provođači:
Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Opisni:
Molimo Te da odgovori na slijedeća pitanja kako bismo na temelju odgovora dobili što bolji uvid u to koliko si sada informiran o štetnosti pijenja alkohola. Test je anonimn. Nema točnih ni netočnih odgovora, nema ocjena, zadatak nas samo Tvoje mišljenje.

1. Upiši znak „x“ ispod odgovarajućeg procjena (odgovori) za svako pitanje:

	znano	više malo	dobro je	znano
Jesu li ti učenici u školi dobili korisne informacije o štetnosti pijenja alkohola?				
Pomenu li Ti na bilo koji način informacije koje imaš o štetnosti pijenja alkohola pri donošenju odluka u životu?				
Obavijesti li te informacije o pijenju alkohola da prisiljavaju biti (kao pijan) ili da nastoje ne biti (kao ne pijan)?				
Ja li predu Tvojem mišljenju, edukacija o štetnosti pijenja alkohola i prednostima napuštanja bila korisna učenicima?				

Ne slijedeća pitanja odgovoriti samo oni učenici koji su pili alkohol prije edukacije u školi, a sada više ne piju:

	znano	više malo	dobro je	znano
Jesu li Ti informacije koje si dobio/dobila u školi pomogle da doneseš odluku o prestanku pijenja alkohola?				
Jesu li ostali učeni u razrednoj učionici nastali općenit na Tebe da doneseš odluku o prestanku pijenja alkohola?				

2. Koje su najvažnije informacije i znanja o štetnosti pijenja alkohola i prednostima napuštanja koje si dobio/dobila u školi u posljednje vrijeme (upiši)?

Molimo na završetku!

ISPUNJAVAJU VODITELJI ŠPP-a

ZAPISNIK O EDUKACIJI I REZULTATI EVALUACIJE EDUKACIJE UČENIKA OD STRANE EDUKIRANIH EDUKATORA
u okviru programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“

Provođači:
Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Škola: _____

Edukacija učenika provedena je u skladu s: _____
Broj obavljenih zajedničkih sati: _____ Broj sati/ukupno nastavnika edukacije (ukupno): _____

Opisni i kratki edukatori:

a) predavača (broj odličnih predavača): _____
b) nastavnika (broj odličnih nastavnika): _____
c) edukativnog materijala i sadržaja (broj odličnih sadržaja): _____
d) edukacije na dijelu webusa i vizualnih korištenih izmjena (broj odličnih): _____
e) ostale (nastavni obilježja i vrijednosti): _____

Provođači edukacije (naziv i prezime): _____
Voditeljica školskog preventivnog programa: _____
Predavačica za Policijske uprave: _____
Predavačica Zavoda za javno zdravstvo: _____

Evaluacija edukacije je provedena u razdoblju: _____

Opisni:
Upisite broj učenika koji su procijenili pojedini kategoriji (0) Molimo da izračunate i aritmetičku sredinu (zbrojevi vrijednosti označene s M, na drugu decimalu) procjena učenika za svaku procijenjenu kategoriju. Ako su učenici imali prijedlog ili primjedbu, upiši ih dole skraćeno i odvojeno zarezom (izračunajte i zbrojevi koje su učenici isporučili, broj u školi uključujući net godišnjaka).

	N	M
Organizacija edukacije u školi		
Količina dobivenih informacija u edukaciji		
Tematski materijal predavača		
Kompetencije nastavnika u edukaciji za nastave		

Prijedloge ili primjedbe učenika ovdje upišite (u skraćenom obliku):

Molimo na završetku!

Podatke upisano upisatelj: _____
(ime i prezime) _____ (mjesto)

ISPUNJAVAJU PARTNERI I SURADNICI

UNUTARNJA SUMATIVNA EVALUACIJA PROGRAMA
„Kako ne utopiti mladost u alkoholu“

Provođači evaluacije:
Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Opisni:
Molimo Vas da odgovorite na slijedeća pitanja kako bismo na temelju odgovora dobili što bolji uvid u vrhovnost provedbenih aktivnosti u programu. Aziklet je anonimn. Zadatak nas samo Vaše osobno mišljenje.

1. Molimo Vas da na skali procjena izrazite svoje općenito zadovoljstvo sudjelovanjem u programu (omogućite znakove „x“):

1-----2-----3-----4-----5
općenito nezadovoljan/općenito zadovoljan

2. Molimo Vas da na skali od 1 do 5 ocijenaš kao u školi ocijeniš dole navedeno (upišite znak „x“ ispod odgovarajuće ocjene za svaku ocijenjenu kategoriju):

	1	2	3	4	5
Suradnja sa Zavodom za javno zdravstvo (provedbenim programom)					
Suradnja s Policijskim upravama (provedbenim u programom)					
Međusobno djelovanje u vrijeme programa					
Motivacija učenika na sudjelovanje u aktivnostima					
Temeljni odabir u provedbi programa za nastave i nastavnike					

3. Molimo li da bi bilo korisno nastaviti međusobnu suradnju u preventivni i ostalih različitih područjima nastave (nastavnici izaberu ispod jednog od ponuđenih odgovora)?

a) da, sigurno bi bilo korisno
b) možda bi bilo korisno
c) ne, ne bi bilo korisno

4. Je li nekada provedena ugovorom o suradnji primjenjena opsega Vaših podataka (zaključaka)?

DA NE

Ako je Vaš odgovor NE, koliko mislite da bi bilo korisno trebala biti: _____ kn.

5. Ako imate prijedlog ili primjedbu, ovdje ih molimo upisati:

Molimo na završetku!

Što smo ustvari učinili?

Primijenili smo **metodologiju** u prevenciji:

1. **Istražili smo pojavnosti rizičnih i potencijalno zaštitnih činitelja**

- Upoznali smo rizike za razvoj ovisnosti (pijenje alkohola) i načine provođenja slobodnog vremena mladih.

2. **Planirali smo, programirali i proveli aktivnosti**

- Proveli smo samoanalizu snaga i slabosti (fokus grupe – Povjerenstvo za suzbijanje bolesti ovisnosti, voditelji ŠPP-a, partneri i suradnici).
- Definirali smo ostvarive ciljeve (specifično educirani mladi o rizicima pijenja alkohola, mladi motivirani za samozaštitna ponašanja, osnaženi u pristupu kvalitetnijem provođenju slobodnog vremena, motivirani afirmirati zdrave stilove življenja i volontirati u zajednici, osnažena međusektorska suradnja).
- Odredili smo ciljane skupine (učenici i mladi u zajednici)
- Kreirali smo i proveli aktivnosti za ciljane skupine (izrada i raspodjela vodiča i plakata, motiviranje i specifična edukacija mladih u školama i zajednici).

3. **Evaluirali smo, pratili i reprogramirali aktivnosti (mjerili učinkovitost)**

- Vrednovali smo provedene aktivnosti (daljnjim istraživanjem, instrumentima unutarnje i vanjske evaluacije procesa i ishoda aktivnosti, supervizijskim izvidima i sastancima).
- Analizirali smo aktivnosti nakon vrednovanja i prilagodili ih za korekcije.

Vidljivost programa – publikacije o programu

O vodiču “Kako ne utopiti mladost u alkoholu”...

Autori:

- Siniša Brlas, profesor psihologije
- Sabina Mandić, mag. soc. ped.
- prof. dr. sc. Željko Marušić
- mr. sc. Vesna Šerepac, dipl. pedagog
- prim. mr. sc. Miroslav Venus, dr. med., specijalist epidemiolog

Urednik: Siniša Brlas, profesor psihologije

Nakladnik: Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravške županije

Stručni recenzent: prim. mr. sc. Elvira Koić, dr. med. spec. psihijatar

Publikacija je tiskana uz financijsku potporu Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske u okviru programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu?“

Iz sadržaja...

- Rizična ponašanja mladih; kako alkohol utječe na naše cjelokupno funkcioniranje? _____
- Pijenje alkohola kao rizično ponašanje za razvoj ovisnosti mladih _____
- Štetno djelovanje alkohola na zdravlje _____
- Podaci o pijenju alkohola mladih _____
- Alkohol u prometu je posebice opasan u kombinaciji sa psihoaktivnim supstancama i korištenjem mobitela _____

Hvala na pažnji!

sinisa.brlas@zzjzvpz.hr

www.zzjzvpz.hr

Prim. mr. sc. Miroslav Venus, dr. med.
Sinisa Brlas, prof.
Mr. sc. Vesna Šerepac, dipl. ped.

Istraživanje
o pušenju, alkoholu,
kockanju, drogama
i slobodnom vremenu

MEDU UČENICIMA U VIROVITIČKO-PODRAVSKOJ ŽUPANIJ

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Sinisa Brlas, Sabina Mandić, Željko Marušić,
Vesna Šerepac, Miroslav Venus

**Kako
ne utopiti
mladost
u alkoholu?**

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“
Virovitičko-podravske županije

13. **VODIČ ZA POMOĆ**
u osmišljavanju
slobodnog vremena
djece i mladih

**Iskoristi
dan u**
Virovitičko-podravskoj
županiji

Miroslav Venus
Vesna Šerepac
Sinisa Brlas

ZAVOD ZA JAVNO
ZDRAVSTVO „SVETI ROK“
VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE

14. **VODIČ ZA POMOĆ**
u osmišljavanju
slobodnog vremena
djece i mladih

**Iskoristi
dan u**
Virovitičko-podravskoj
županiji

Miroslav Venus
Vesna Šerepac
Sinisa Brlas

ZAVOD ZA JAVNO
ZDRAVSTVO „SVETI ROK“
VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE